

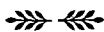
hoszánál 5 mm-rel rövidebbre hagyni, azért, hogy a kész lemezházba helyezve a hullámlemez megfelelő szorulást kapjon. A megjelölt helyen, a már leírt módon a lemezt bevágjuk, majd visszahajtjuk derékszögben. Ugyan így járunk el a harmadik, és negyedik visszahajtásnál is. A második és harmadik visszahajtási él távolsága, vagyis a ház szélessége 22 mm legyen. A negyedik él visszahajtása után a lemezen még 22 mm-t ráhagyunk, és a felesleges lemezrész lemezollóval merőlegesen levágjuk. A lemezház egyik végén tehát, ahol a hajlítást kezdtük, és befejeztük, a két lemez egymásra fekszik. A kezdésnél azért kellett csak 20 mm-t visszahajtani, hogy az alsó (kezdeti) lemez vége ne gátolja a ráhajtott lemez pontos méretbetartását. A befejezési végén célszerű a deszkára felfekvő alsó lemezfül szélét trapéz alakban visszavágni, hogy a felső lemez megfelelően takarjon. Ezzel a lemezház készítését befejeztük.

Az állványtalp elkészítése és a szerszámtartó összeállítása:

A $400 \times 100 \times 20$ mm-es méretre levágott deszkát simára legyaluljuk, lecsiszoljuk, a sarkait kissé legömbölyítjük. A lemezházat, melybe a hullámlemezt is behelyeztük, a talp közepére helyezük szimmetrikus helyzetben, és a visszahajtott füleket a két végén 1—1 szeggel, az oldalán pedig 4—4 szeggel a talphoz szegjük. Azon a végén, ahol a két lemezfül egymásra fekszik, a vastagság miatt célszerű a szeg helyét a lemezen másfél milliméteres fúróval előfúrni.

Ezzel tulajdonképpen már készen is vagyunk az állvány elkészítésével, és csak a fatalp felületi kezelése van hátra. Ezt tetszés szerint úgy oldjuk meg, hogy vagy befestjük, vagy pácolás után lakkal vonjuk be.

Cikkemben, mint azt a bevezetőben említettem, nemcsak egyszerűen a praktikuságra törekedtem, hanem főleg arra, hogy az esztétikai nevelés szemszögéből nézve közelítsek egy-egy probléma megoldásához. Tekintettel arra, hogy az esztétikai nevelésnek a politechnikai oktatásban való helyes megvalósítása, elméleti és gyakorlati feltárása még eléggé feldolgozatlan terület, hasznosnak vélném, hogy ezzel a kérdéssel a továbbiakban is minél többet foglalkoznánk.

Műhely

MINDÉN ELSŐ OSZTÁLYOS GYERMEKET TANITSUNK MEG OLVASNI ÉS ÍRNI

Sok vita és megbeszélés folyt az új tanterv előkészítő időszakában és azóta is arról, hogy a gyerekek könnyebben, maradandóbban sajátítsák el a megtanulandó anyagot.

Megvizsgáltuk ezzel kapcsolatban a túlterhelés, a gondolkodásra szoktatás és az aktivizálás kérdését is. Mindegyikük egy célt szolgál: könnyebben érjünk el jobb eredményeket és ezzel kapcsolatban legyen kevesebb a bukás az általános iskolában.

Az általános iskola első négy osztályában a tanulók bukásának leggyakrabban az az oka, hogy nem tanultak meg jól olvasni és írni az első osztályban.

Engedjék meg, hogy immáron több, mint 40

éves tapasztalatomra hivatkozva hozzászóljak ehhez a kérdéshez.

Négy évvel ezelőtt saját kérésemre kaptam egy olyan osztályt, amelyről az volt a nevelőtestület véleménye, hogy szellemileg nagyon gyengék. 12 tanuló bukott meg közülük. Elhatároztam, hogy meg fogom őket tanítani olvasni és írni. És meg is tanítottam.

Nem átengedni kell a gyermekeket az első osztályból a második osztályba, hanem meg kell tanítani még a gyengébb képességű gyermekeket is olvasni és írni.

Azt tapasztaltam, hogy a gyengébb szellemi képességű gyermekek is taníthatóak. Például az 1-es szám írására a tanterv két napot ad. Én az idén 6 napig tanítottam, amíg az osztályomban mind a negyvenhat tanuló le nem tudta írni az egyest. Csak azután jött a 2-s-

írása. Mért hogyan tanítsam én írni a kettést annak a tanulónak, aki még az egyest sem tudja leírni. Természetesen csak a kezdet ilyen nehéz, ez a példa nem tipikus, de jellemző. Sok olyan gyermek van, akinek a feje olyan, mint a futó-homok. Belevetem a magot, a szél kifújja. Újra vetem és talán harmadszori, negyedszeri vetésre ereszt gyökeret a mag. De sok eső, vagyis gyakorlás is kell azonban ahhoz, hogy termés legyen belőle.

A beszéd megtanulása is nehéz a gyermeknek. A beszéd tanulásának folytatása az olvasás tanulása, amely nem könnyebb az előzőnél.

Az olvasás tanítását régen is, ma is hangoztatással kezdjük, vagyis az év elején két három hétig a betűhangok kiejtésével ismertetjük meg a gyermekeket. Ezt régebben úgy tettük szemléletessé és úgy aktivizáltuk a gyermekeket, hogy fonomimikai jelekkel, cselekvésutánzó jelekkel kapcsoltuk össze a hangok megismertetését.

A hangoztatásra szánt három hét bevezetésének első esztendőjében sem csupán a hang megismertetésére fordítottam gondot, hanem mindjárt megkezdtem fonomimikai jelekről a hangok összekapcsolását, vagyis a „levegőből olvastunk”. Ez nem volt nehéz és megterhelő a gyermekeknek, sőt könnyűszerrel rájött a tanuló a hangok összefűzésére.

De a hangok összefűzésének tanításánál nagy szerepet játszik a nyelv, az ajak mozgása a hangok kiejtésénél. Fontos a nevelőnek tudnia, hogy az „m” ajakhang, a „t” foghang stb. Ha a gyermeknek erre erőteljesen felhívjuk a figyelmét és gondosan meg is tanítjuk a nyelvi és az ajkak helyes állására és a hibákat szívosan, aprólékosan javítgatjuk, akkor leraktuk az alapját, megkönnyítettük a hangok helyes kiejtését és összekapcsolását. Ehhez nagyon sok gyakorlásra van szükség, a lehetséges összes asszociációk felhasználásával. Ez a munka először nagyon lassan halad, sok időt és türelmet kíván. Minden mozzanatot tudatosítva haladunk a fokozatos készségi szintek felé. Ha a gyermek ráeszmél egyszer arra, hogyan történik a hangok összekapcsolása, akkor megindul a további gyors fejlődése útján.

Boldog voltam, amikor mint kezdő tanító olyan szép eredményt értem el, hogy november táján szépen kapcsolak a gyermekeim.

Most nem fonomimikával tanítok már, de kiváló új módszereink segítségével hasonlóan rövid idő alatt megtanítom gyermekeimnek a betűkapcsolást.

Most úgy csinálom, hogy az év eleji „előkészítő időszakot” nagyon alapos — minden egyes gyermekre kiterjedő — hangbontási és fűzési munkára fordítom, természetesen játékosan. Ezt a munkát nagyon gondosan, lelkiismeretesen, fáradságot nem kímélően vég-

zem. A hangoztatással egyidőben játékosan megismertetek négy-öt betűt mozgatható betűről és ugyancsak mozgatható betűkkel megkezdem a betűkapcsolást. Már az első héten, amikor az első képről beszélgettünk ott volt a kiskutya a képen, vettem az „u” hangot, a kurya hangját és az „u” betűt. A második képnél Olga elkésett az iskolából. A tanító néni azt mondta: ó—ó, megtanítottam az „ó” hangot és az „ó” betűt. Ilven formán ismertetem meg csak mozgatható betűn az: u, o, m, l, s betűket s ezeken a betűkön megtanuljuk a betűkapcsolást is. Ebben az időben nagy türelemre van a tanítónak szüksége. E technika befejező mozzanataként elkezdett egytagú szavakat értelmezzük. Ez az értelmezés nagyon fontos, ekkor döbben rá a gyermek sok-sok analógiás eset következtében, hogy a hangok, illetve a betűk összekapcsolva értelmes szavakat jelentenek, adnak. Persze a betűkapcsolást nem úgy végezzük ebben az időben, hogy az a gyermeknek lecke, tanulás legyen, hanem játék és időtöltés. Nincs olyan tízperc, hogy előtte, vagy utána ne mutogatnám meg az ismert mozgatható betűket. Bizony így is kell két három hét, hogy az a fejekben maradjon.

Amikor eljön az az idő, hogy könyvből olvasunk, a gyermekek azt látják, hogy az olvasás nem is olyan nehéz, de ők nem veszik észre, hogy már ekkor tudják a betűkapcsolást és ez sikerük titka. Még ilyen előkészítés után is előfordul azonban, hogy egy-egy gyengébb képességű, vagy bizonyos gátlásokkal küzdő gyermek, aki tudja ugyan azt az egy-két fent említett betűt kapcsolni, mégis nagyon nehezen olvas. Azonban ez is kiküszöbölődik akkor, ha minden további betűnél újra ugyanúgy tanítunk, mintha az első betűt tanítanánk. De hát azért vagyunk tanítók, hogy tanítsunk! Ne csak számonkérjük azt, amit a szülő otthon begyakorolt gyermekével. Sok tanító nagyon szeret számonkérni. Számonkéri azt, amit az órán tanított, de aminek begyakorlásáról ő maga nem gondoskodott, legalábbis nem olyan mértékben, hogy azt minden egyes gyermeke, még a gyengék is biztosan tudják. Én ezért sosem sajnálom az időt az óra második felében történő gyakorlástól, sőt ha csak tehetem azt minél erőteljesebbé teszem. Így aztán nagy létszámú osztályom minden egyes tanulója, még a leggyengébbek is, biztosan haladnak előre. A legnagyobb hiba, amit ezen a területen elkövethetünk, amire sajnos még ma is akad példa, a tanítandó hangnak segédhanggal történő hangoztatása. Amennyiben könnyíti ugyan a hangoztatást, de végzetesen megnehezíti és szinte tönkre teszi a kapcsolási munkát. Ezt a hibát minden körülmények között kerüljek el kedves kartársaim!

Az írás tanításánál is ügyelnünk kell a

gondos előkészítésre. Ne állítsuk soha a gyermeket idő előtti, váratlan, túl nehéz és kellemetlen elő nem készített feladatok elé. Előfordul, hogy amikor megtanítottuk olvasni az o, a, ó, l betűket és egyenkint írni, akkor a következő sorba már leíratjuk az alábbi szavakat: ló, lő, el, vagy öl, olló, alól és azt kívánjuk a gyermekektől, hogy azt ők is leírják. Ha ezt a feladatot nem készítettük elő kellőképpen, akkor ez indokolatlan, súlyos követelés, túlterhelése a gyermeknek, amelynek sokan nem tudnak eleget tenni. Hiszen eddig nem írt szavakat a gyermek. Az írás technikáját, a betűkapcsolást soha nem csinálta. Ilyenkor a tanuló nem ír, hanem csak szövegein másol. Leír egy vonalat és a táblára néz, aztán folytatja. En hogyan segíték ilyenkor a gyermekeket? — Ekkor kamatozik a hosszadalmas, alapos hang- és betűkapcsolásom. Minden leírandó szavat a mozgatható betűkön betűnkint hangosan, alaposan begyakorolunk. Tisztázzuk a leírandó betűket, a betűk sorrendjét és ezt addig végezzük, amíg minden gyermek, köztük a leggyengébbek is nagyon jól, pontosan nem tudják. Eleinte inkább csak egy-két szót íratok, de azt aztán ilyen előkészítés után addig, amíg valamenynyit tanítványom magabiztosan nem tudja írni. Épp úgy, mint a hangkapcsolásnál, most itt is türelem és idő szükséges a sikerhez. Így tanulnak meg minden egyes szót leírni a gyermekek december közepéig.

A téli szünet után megtanítom gyermekeimet nyomtatott szöveg folyamatos leírására. Azonban ezt is átmenettel teszem, nem egyszerre követelve túlsókat. Kirakom nyomtatott betűkkel a sínre pl. az „étel” szót. Ugyanakkor leírom a táblára írott betűkkel: „étel”. Ezután elolvassuk közösen, egymásután mindkét szót és utána letörölöm a táblát. A sínben csak a nyomtatott betűs „étel” szó marad, arról kell a gyermekeknek írott betűkkel írniok. Hányan megkérdezték első ízben, hogy nyomtatott betűvel írják? Újra és újra megmutattam írott betűvel a tennivalót. A második órán, a gyengébbek a harmadik, negyedik órán már kivétel nélkül tudják, hogy nyomtatott betűt olvasunk és írott betűvel írunk. A negyedik, ötödik órán már nem írtam le a szót, csak kiraktam nyomtatott betűkkel. Egy-két hét múlva ilyen előkészítés után a leggyengébb tanítványaim is könnyedén másolnak nyomtatotról írott szavakat. Ekkor kezdünk csak szavakat írni diktálás után.

A diktálásra sem lehet azonban csak úgy minden fokozat nélkül áttérni. Jónak tartom az úgynevezett „fejből való” íratást. A leírandó szót kirakom a sínbe. A gyermekek megmondják hány betűből áll. Azután letakarom a szót és a gyermekek emlékezetből leírják. Ezt gyakoroljuk néhány hétiig, amíg

minden gyermek jól nem tudja. Csak ezután térünk rá arra, hogy fejből három-négy szóból álló mondatot írjanak le a tanulók. Hogyan tanítom meg az emlékezetből, a „fejből” való írást túlterhelés nélkül? Ennek is nagy sora van. Leginkább az aznap olvasott szöveg alapján mondunk egy rövid mondatot. Például: „téli esik a hó”. Megállapítjuk, hogy négy szó. A táblára négy vonalat húzok.

Elmondjuk a láthatatlan mondatot: Téli esik a hó. Külön is elmondjuk az első, a második, a harmadik és a negyedik szót. Aztán megállapítjuk, hogy az első szó öt betű és a vonalon kipontozzuk, még az írásjeleket is kitesszük a pontok fölé. Ugyanígy sorra vesszük a többi szót is: A tábla képe:

Ezután szótagolva elolvassuk a látható mondatot. Megbeszéljük, hogy a mondatokat nagy betűvel kezdem és mit teszok a végére. Erre az eljárásra is minden évben szántam néhány hetet áprilisban, még ha az tanmeneti tekintetben nehezen is volt megvalósítható.

Ennek az eljárásnak a következtében is tanítványaim oly tökéletesen megtanulnak írni, hogy nem kell a gyermekeknek a második osztályban különösebb nehézségekkel küzdeniök és nem kell minden betűért a táblára nézni még a harmadik osztályban is, mint azoknak a gyermekeknek, akik az első félévben nem voltak képesek megtanulni fejből írni. Amelyik gyermek nem tud „fejből” írni, az nem tud könnyen olvasni sem.

Ez persze olyan eljárás, ami a tanítótól kíván nagy munkát és nem a szülőktől.

Akik ezt a kis cikket elolvasták, sokan ósdi tanítónak gondolhatnak. De Akasztón tudják, hogy én minden tanítványomat megtanítom olvasni és írni, még a leggyengébbeket is. És az én gyermekeim nincsenek túlterhelve, de a szülőknél sem kell otthon tanításiok gyermekeiket olvasni. Ha pedig megtanítottam gyermekeimet olvasni és írni, akkor mindből lehet másodikos. Így küzdök én az első osztályomban a bukás ellen.

Bakay Mária tanítónő, Akasztó

A SZÜLŐI ÉRTEKEZLETEKRŐL

(Hozzászólás Antal Istvánné kartársnő cikkéhez)

A Módszertani Közlemények III. évfolyam 3. számában Antal Istvánné kartársnő a „Fogadóórák jelentősége az első osztályban” címmel lényegében arra mutatott rá, hogy szoros kapcsolatot kell kiépíteni és fenntartani a szülőkkal, ha feladatainkat, főleg nevelési feladatainkat eredményesen akarjuk megvalósítani.